

Polak Mały

Miesięcznik
nr 1 (91)
styczeń 2020

2020

W nowy rok wchodzimy z nowym kalendarzem

Witajcie! Zwykle na początek kolejnego miesiąca przeliczamy kartkę w kalendarzu. A znamy różne kalendarze: naścienne, biurowe, notesowe. W komórkowych telefonach czy na monitorach naszych komputerów, laptopów automatycznie zmienia się data. Ale gdy zmienia się nam rok... to

to należy te papierowe wymienić na nowe. Już dużo wcześniej wyszukujemy ten nowy kalendarz całoroczny. Oprócz jego formy ważna jest też tematyka kalendarza, zwłaszcza całorocznego. Bo ktoś lubi zwierzęta, ktoś roślinki, ktoś owady. Są też wielbiciele widoków górskich czy głębin oceanicznych. A są też tacy, co wybierają zdjęcia z najpiękniejszych

miejsc swego miasta czy kraju. I to jest piękne! Mamy możliwość zadowolić swój gust, swoje hobby. A jaki temat kalendarza na rok 2020 wybraliście Wy? Polecam Kalendarz Kresowy wydany przez redakcję Kuriera Galicyjskiego.

No i stało się: północ wybiła, zewsząd widać i słychać było potężne kanonady fajerwerków, piękne iluminacje

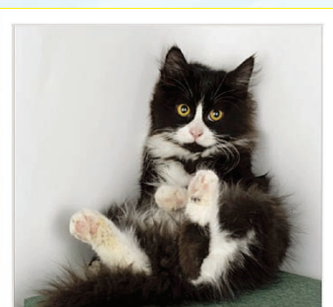
oświetlały każde miasto, place, ulice, wystawy sklepowe i kawiarniane, brzmiała muzyka i wesoły gwar wielu tysięcy zebranych nie tylko w Twojej okolicy, ale na całym świecie. Ale czy na całej naszej planecie Ziemia wszyscy jednocześnie składają sobie noworoczne życzenia? Otóż – nie.

Czy wiesz, że...

Pierwszy kraj, który wita nowy rok, to Line Island – wyspa Kirimati i wyspa Karoliny (Środkowopolezyjskie). Na tych

Koty 2020

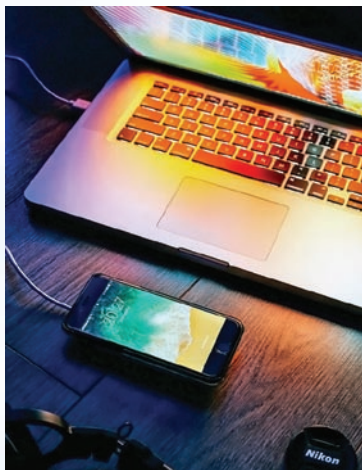
Lipiec 2020 July

Lipiec 2020						
27	28	29	30	31	1	2
27	28	29	30	31	1	2
28	29	30	31	1	2	3
29	30	31	1	2	3	4
30	31	1	2	3	4	5
31	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	7
2	3	4	5	6	7	8
3	4	5	6	7	8	9
4	5	6	7	8	9	10
5	6	7	8	9	10	11
6	7	8	9	10	11	12
7	8	9	10	11	12	13
8	9	10	11	12	13	14
9	10	11	12	13	14	15
10	11	12	13	14	15	16
11	12	13	14	15	16	17
12	13	14	15	16	17	18
13	14	15	16	17	18	19
14	15	16	17	18	19	20
15	16	17	18	19	20	21
16	17	18	19	20	21	22
17	18	19	20	21	22	23
18	19	20	21	22	23	24
19	20	21	22	23	24	25
20	21	22	23	24	25	26
21	22	23	24	25	26	27
22	23	24	25	26	27	28
23	24	25	26	27	28	29
24	25	26	27	28	29	30
25	26	27	28	29	30	31
26	27	28	29	30	31	1
27	28	29	30	31	1	2

wyspach nowy rok przywitają już o 12:00 rano naszego czasu. Australia będzie witać nowy rok troszkę później – w Sydney o 16:00 naszego czasu. Potem czas na Azję i Rosję (w Pekinie

– 18:00, w Dubaju – 22:00, w Sankt Petersburgu i Moskwie nowy rok przyjdzie o godzinie 23:00 naszego czasu). A o której powitamy nowy rok na Ukrainie? Oczywiście o naszej godzinie 00:00. Polska przywita nowy rok o naszej 01:00. Następnie nowy rok witać będą w Londynie, Lizbonie, Madrycie (02:00), Ameryce – w Nowym Jorku, Waszyngtonie o 07:00 rano naszego czasu, a w Los Angeles i Las Vegas o 10:00. Powitanie nowego roku skończy się na świecie o naszej godzinie 14:00 na wyspach Baker i Howland.

Tak to jest w przypadku przyjętego powszechnie kalendarza gregoriańskiego (kalendarz słoneczny wprowadzony w 1582 roku przez papieża Grzegorza XIII).

Jednak miejmy na uwadze, że wiele krajów i narodów nowy rok wita i świętuje w innych terminach niż my.

Nowy Rok Chiński, czyli Święto Wiosny, witany jest w dniach 15–21 lutego. Podczas tych dni odbywa się świętowanie na ulicach wśród tańczących lwów czy smoków w kowrowodach, przy dźwiękach muzyki i wybuchach sztucznych ogni. Natomiast sam nowy rok jest witany 19 lutego.

W Tybecie Nowy Rok zwany jest Loser i świętowany jest na przełomie stycznia i lutego, a następująca po powitaniu zabawa karnawałowa połączona z różnymi zawodami (konie i łucznicze) tańcami i paleniem ognisk trwa cały tydzień.

Cieszymy się, przygotowaliśmy się do tej nocy sylwestrowej, ale... Mając obiecaną przerwę świąteczno-sylwestrową, na pewno jesteście spragnieni zabaw zimowych.

Mądrość ludowa, przysłowia...

Styczeń rok stary z nowym styka, czasem zimnem do kości przenika, czasem w błocie utyka.

Kiedy styczeń najmroźniejszy, wtedy roczek najpłodniejszy.

Gdy styczeń zamglony, marzec zaśnieżony.

Jak styczeń zachlapany, to lipiec zapłakany.

Kiedy styczeń mokry trzyma, zwykle bywa długa zima.

Gdy styczeń jasny i biały, w lecie bywają upały.

Styczeń bywa łagodny, gdy październik śnieżny i chłodny.

Babcia Kazia

Trzej Królowie

„Hej kolęda, kolęda...” A tak, wciąż kolędujemy. A zwiększyła się nam też ilość kolęd, bo nadeszli Trzej Królowie ze swoimi darami.

Szumiał wciąż las, tak szumiał wiecznie,
jednak w grudniu, gdy przyszły święta,
wszystko wycisza się już grzecznie,
o narodzinach Boga pamięta.

W chatkach stoją drzewka świerkowe,
kiedyś też stały, lecz oliwne.
Zapachy lasu wciąż czerwcowe
rozsiały w domach wonie przedziwne.

Mirra oraz kadzidło wonne
to Trzech Króli ze Wschodu dary,

były wówczas tak drogie, jak złoto,
to także dar prastary.

Pasterze kolędy przynieśli,
to było także powitanie,
takich właśnie pasterskich pieśni
trwało przez całe święta – śpiewanie.

Święta Bożego Narodzenia,
to spotkania zawsze rodzinne
i wielkie radości dziecinne,
to tradycji starych – przedłużenia.

Kochamy Babcię i Dziadka

Rodzinne święta. Wspaniałe spotkania, no i opowieści starszych. Te opowieści Dziadków odbieracie często jak bajki. Bo czas szybko mija, nie możecie uwierzyć, że był czas, kiedy nie było komórek, tabletek, elektronicznych zegarków i innych nowinek. Wierzę jednak, że kochacie Dziadków, lubicie przebywać w ich towarzystwie, słuchać opowieści, kosztować smakołyków przygotowanych przez Babcię i majsterkować z Dziadkiem. To właśnie styczeń jest miesiącem, w którym w sposób szczególny chcemy okazać im swoją miłość.

Dlaczego kochamy babcię

Czy wiecie, za co kochamy babcię? Bo często przyjeżdża do nas,
Bo przynosi nam pestki z dyni... Bo bierze nas na kolana...
Albo na ptysie... I nigdy nie dręczy nas pytaniami:
– dlaczego bazgrzemy w zeszytach, – dlaczego drzemy spodnie,
– dlaczego jesteśmy tacy nieznośni albo za dużo spokojni,
– dlaczego gubimy guziki, piórniki oraz czapki,
– dlaczego nie jemy szpinaku, – dlaczego psujemy zabawki?

Babcia nie pyta nas o to. I za to, że taka jest właśnie, uśmiechamy się do niej najweselsiej, najjaśniej.

Ewa Skarżyńska

Dziadek przyjdzie

Dziadek dzisiaj przyjdzie, w wielkim krześle siedzi,
Śliczne mi powieści opowiadać będzie.

Pal mi się, ogieńku! Pal mi się wesoło!
Wy, złote iskierki, sypcie mi się wkoło!

Dziadek dużo widział, dużo ziemi schodził;
Już sam nie pamięta, kiedy się urodził.

Pal mi się, ogieńku! Pal mi się wesoło!
Wy, złote iskierki, sypcie mi się wkoło!

Jak nam dziadek zacznie prawić różne dziwy,
To świat dawny staje przede mną jak żywy.

Pal mi się, ogieńku! Pal mi się wesoło!
Wy, złote iskierki, polatujcie wkoło!

I dawne zagrody, i ludzie, i pleśnie...
Do rana samego marzą mi się we śnie!

Pal mi się, ogieńku! Pal mi się wesoło!
Wy, złote iskierki, polatujcie wkoło!

Maria Konopnicka

Nie zapomnijcie o laurce albo drobnym prezencie dla Dziadków, które najlepiej jest wykonać własnoręcznie.

Babcia Kazia

Pingwiny – ptaki, których u nas nie spotkamy

No i przyszedł czas na tak zwane nietypowe święto. Dzisiaj chcę Wam podać garść ciekawych faktów o niespotykanych u nas ptakach. O **pingwinach**, bo **20 stycznia** świętujemy **Dzień Wiedzy o Pingwinach**.

Czy jest ktoś, kogo pingwiny nie rozczulają albo nie wywołują uśmiechu swoją nieporadnością? To tylko pozory. Pingwiny są niezwykle zwinne, szybkie, sprawne a przede wszystkim wytrzymałe. Spójrzcie choćby na ich niezwykłą technikę pływacką: z ogromną prędkością wyskakują z wody, jak torpeda, na odległość nawet do 1,8 m.

Pingwiny mieszkają na krze lodowej na Antarktydzie i Ameryce Południowej. Czyli na półkuli południowej. A to znaczy, że nigdy nie spotkają niedźwiedzia polarnego. Pingwiny żyją nie tylko w okolicach koła podbiegunowego. Możemy je spotkać również w Nowej Zelandii, Australii, południowej Afryce, a nawet w pobliżu równika na Galapagos. Tak na przykład obok Kapsztadu żyją pingwiny, które lubią ciepły klimat. Mieszkają one na plaży. Większość osób myśli, że pingwiny są w stanie żyć tylko w zimnym klimacie, ale jak widać, nie jest to prawdą. Dzięki gęstemu upierzeniu słońce zupełnie im nie przeszkadza, więc są w stanie zamieszkiwać gorące plaże RPA!

A jest ich aż 17 gatunków!

– Co wspólnego mają pingwiny z dinozaurami? Przede wszystkim to, że oba pojawiły się na świecie w tym samym czasie. Archeologom udało się nawet znaleźć skamieniałości pingwina, które pochodziły sprzed 60 milionów lat. Wtedy jednak te zwierzęta były dużo większe, bo mogły mierzyć nawet 1,5 metra!

– Zazwyczaj pingwiny mają około 40–50 centymetrów wzrostu. Najmniejszy jest żyjący w Australii pingwinek mały osiągający wzrost 33 cm. A wzrost największego pingwina cesarskiego waha się między 110 a 130 cm. Czyli mogą przerosnąć pierwszaka, a nawet drobniejszego drugoklasistę. Okazuje się więc, że te zwierzęta nie zawsze są tak małe, jakby się mogło wydawać. A jaki Ty masz wzrost? Porównaj go do wzrostu pingwinów.

– Pingwiny są ptakami, które nie potrafią latać. W przeszłości jednak były w stanie to zrobić, ale przez warunki, w których żyją, zapomniały, jak to się robi. Nie jest im to zresztą potrzebne. Dużo bardziej przydatna jest dla nich umiejętność pływania, dzięki której mogą polować na ryby. Potrafią one nurkować nawet na głębokość pół kilometra, a pod wodą są w stanie spędzić 25 minut.

– Pingwiny nie mają zębów. Zamiast nich do jedzenia wykorzystują swoje dzioby. Nie są w stanie pogryźć pokarmu, a kiedy czasem zdarzy im się połknąć kamień, ten zostaje przetransportowany do żołądka i tam rozdrobniony. Takie żywienie im nie szkodzi. Wręcz przeciwnie, kamienie sprawiają, że proces trawienia przebiega szybciej, a z dodatkowym ciężarem w brzuchu są one w stanie zanurkować dużo głębiej.

– Pingwiny jedzą przede wszystkim ryby, które same łowią, nurkując w wodzie. Jednak jedzą one też skorupiaki i głowonogi. Żeby zdobyć jedzenie, pingwin musi zanurkować pod lód, wypatrzeć sobie ofiarę i ścigać ją do momentu, kiedy ta znajduje się pod samym lodem. W tym momencie mogą one chwycić rybę i ją zjeść.

– Pingwiny pozbywają się z organizmu soli (wypitej i pochłoniętej z morza wraz z jedzeniem) poprzez kichanie.

– Kolor pingwinów to ich kamuflaż do pływania w morzu. Drapieżnikom zagrażającym pingwinom, a także ich ofiarom patrzącym z góry w ciemną toń oceanu, trudniej dostrzec czarne plecy, a gdy patrzą od dołu – biały brzuch ginie w świetle przebijającym się przez taflę wodną.

– Okazuje się jednak, że nie wszystkie pingwiny mają czarne pióra. Jeden na 50 tysięcy tych zwierząt rodzi się rudy. Niestety wyjątkowy wygląd nie jest dla nich zaletą, bo w ten sposób bardziej rzucają się w oczy i łatwiej jest im paść ofiarą drapieżnika. Co więcej, okazuje się, że rudym pingwinom dużo trudniej jest znaleźć partnera.

– Tobogganing to sposób, w jaki pingwiny się poruszają. Polega to na ślizganiu się po lodzie i śniegu na brzuchu. Czyli do szybszego przemieszczania się po zaśnieżonym lądzie wykorzystują technikę „saneczkową”. Ale na lądzie przemieszczają się w postawie wyprostowanej.

– W przeciwieństwie do wielu innych gatunków ptaków, u pingwinów to samiec zajmuje się wysiadywaniem jaj. W tym czasie samica zajmuje się poszukiwaniem pokarmu. Niektóre gatunki w tym celu są w stanie przebyć nawet 120 kilometrów! Jakby tego było mało, to samiec karmi młode mlekiem, które produkowane jest w jego przełyku.

– Pingwiny są szalenie towarzyskie. Lubią nawiązywać kontakty ze sobą nawzajem oraz z ludźmi. Możemy to zaobserwować na przykład podczas wizyty w zoo. W internecie znajdziemy też wiele wideo, które udowodnią ich towarzyskość. W dodatku pingwiny zawsze jedzą i pływają w grupach.

Po prostu najlepiej czują się w towarzystwie. Pingwiny łączą się w pary i są sobie bardzo wierne. Okazuje się, że niektóre gatunki pamiętają swoich partnerów nawet po kilkunastu latach rozłąki.

– Każdy pingwin ma unikalny głos. Dzięki temu są one w stanie odnaleźć się w stadzie. Poza tym mają one też świetny słuch, mimo że ich uszy są niewidoczne. Pingwiny mają tak doskonały słuch, że samica może wśród milionowej kolonii znaleźć swojego partnera po głosie.

– 75% swojego czasu pingwin spędza w wodzie. Tak naprawdę wychodzi on na ląd tylko po to, żeby znieść jaja lub się rozmnażać. Ważne jest też to, że widzą one dużo lepiej pod

wodą niż na lądzie. Nie ma się więc co dziwić, że dużo lepiej czują się one w wodzie.

– Małe pingwiny nie przypominają swoich rodziców. Są malutkie, szare i pokryte puchem. Dopiero później pojawiają się u nich pióra. Średnia temperatura ciała pingwinów wynosi 38–39°C.

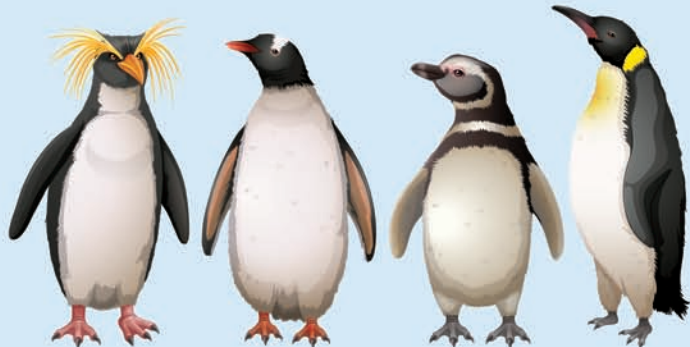
– Pingwiny żyją stosunkowo długo. Najstarszy z nich przeżył prawie 40 lat. Mieszkał on w ogrodzie zoologicznym w Japonii.

– Wszystkie gatunki pingwinów znalazły się w Czerwonej Księdze Gatunków Zagrożonych.

Babcia Kazia

Czy wiesz, że...

Dawniej ludzie polowali na pingwiny w celach konsumpcyjnych, zabierali również ich jaja. Ze skór pingwinów wykonywano elementy odzieży i galanterii. W XIX i na początku XX wieku pingwini tłuszcz wykorzystywany był jako paliwo oraz do oświetlania. Dziś wszystkie gatunki pingwinów podlegają międzynarodowej ochronie.

Obecnie pingwinom zagraża utrata siedlisk, zmiany klimatyczne, wprowadzanie gatunków inwazyjnych, przełowienie oceanów (zarówno ryb jak i krylu na paszę dla akwakultur), zanieczyszczenie oceanów, śmieci a także wycieki olejów. Stosunkowo nowym zagrożeniem jest turystyka.

Sprawdź, jakie istnieją organizacje zajmujące się ochroną pingwinów. Może wymyślisz sposób, jak je wesprzeć?

Tego dnia, 20 stycznia, możesz też ubrać się w białe i czarne kolory – ku czci pingwinów!

Skoro w ostatnich latach zimy mamy coraz mniej, świętując Dzień Pingwinów w styczniu możemy, choćby w ten sposób, przywołać w myślach klimat śnieżnej i mroźnej zimy.

O pingwinku podróżniku

Siedzi pingwin na brzegu i marzy
o słończku gorącym i plaży.
Dość ma mrozu i śniegu dokoła,
czas stąd ruszać, przygoda już woła.
I choć pomysł się wyda wam dziwi,
to na krze ruszył w rejs do Afryki.
Podróż trwała aż cztery miesiące,
ale tuż przed lutego końcem...
...ujrzał łąd i palmy w oddali
oraz gapiów, co go tłumnie witali.

Poznał zebłą, żyrafę, słonia i lwa,
lemura, hienę, szympany dwa.
Przybyły także hipopotamy,
papugi, węże, orangutany.
Wszyscy serdecznie go powitali,
o jego losy ciągle pytali.
Noc się zbliżała, już zmrok zapadał,
a on przygody swe opowiadał.
Mówił o kraju wiecznego lodu,
o tym, że dość miał bieli i chłodu.
Tutaj pokochał palmy i piasek,
pyszne banany i ananasy.
Bardzo polubił nowych przyjaciół,
więc nowe życie w Afryce zaczęł.
Bowiem marzenia się spełniają,
wystarczy tylko w to uwierzyć.
Szczęśliwi ci, co cel swój mają,
życie ciekawiej mogą przeżyć.

Aneta Obarska

I ja Wam życzę, żeby w nowym 2020 roku Wasze marzenia się spełniały!

Babcia Kazia

Z przymrużeniem oka...

Biała jazda

Siadły sobie raz na sanki
sympatyczne dwa bałwanki.
I tak pędzą z górki w lesie,
aż kurzawa w krąg się niesie.
Jeden brzoškę trącił głową,
zgubił czapkę papierową.
Drugi gałąź musnął kosem,
marchewkowy strącił nosek.

Nic to!
Pędzą z dziarską miną,
aż tu korzeń się nawinął.
Pach!
Saneczki suną drogą...
Kogo wiozą? A, nikogo!
Stoczyli się w śnieg podróżni.
Któż od śniegu ich odróżni?...
Kto ich znajdzie, ten dostanie
nos z marchewki na śniadanie.

Hanna Łochocka

Przygody Koziółka Matołka

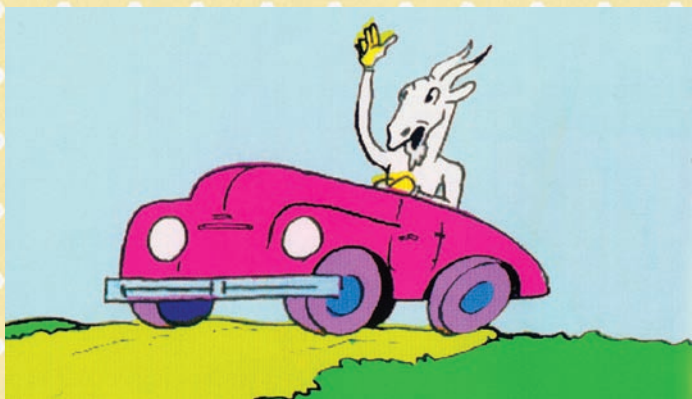
(ciąg dalszy z poprzednich nr)

Kóz jest mnóstwo w włoskiej ziemi,
Więc gdy o tym się zwiadziały,
Opuściły swe doliny,
Swoje góry i swe skały.

Uwolniły wnet Matołka
I zawiodły do schroniska,
Gdzie go każda włoska koza
Z wielkim rozrzewnieniem ściska.

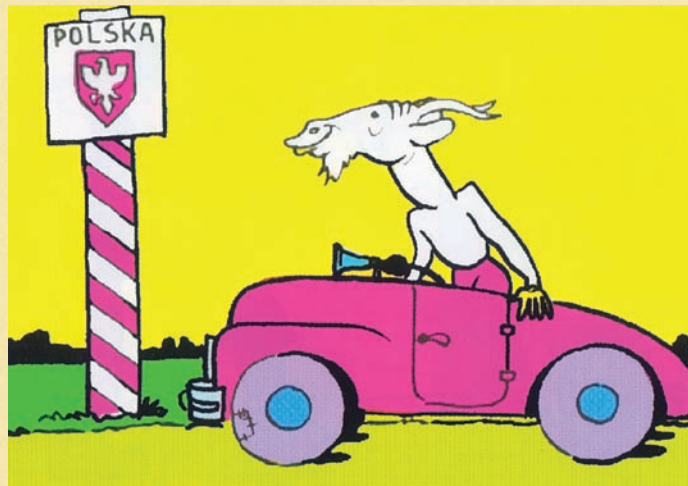

Ze sprzedaży kozich serów
Mając trochę gotowizny,
Automobil mu kupiły,
By mógł wrócić do Ojczyzny.

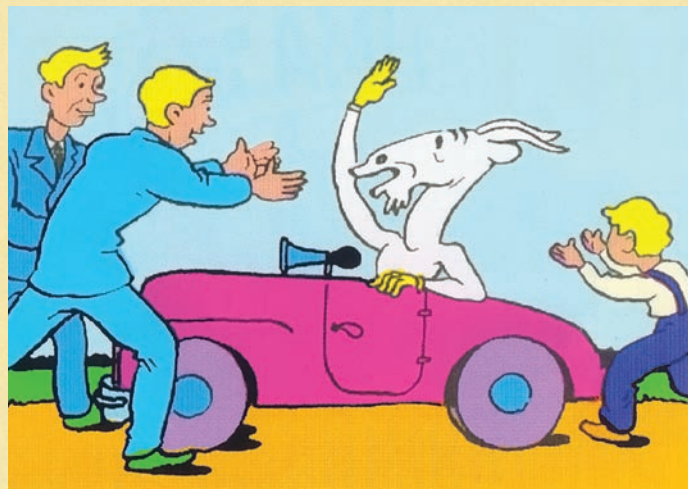

Jedzie szybko nasz Matołek,
Pędzi pędem błyskawicy,

Aż szóstego maja, rano,
Już na polskiej jest granicy.

Przywitali go Polacy:
„To Matołek! Jaki hrabia!
I pytają go serdecznie,
Gdzie był i co znów porabia?”

Opowiedział im dokładnie,
Mądrze, jak to miał w zwyczaju,
I lak skończył: „Wszędzie dobrze,
Lecz najlepiej w własnym kraju”.

**Kornel Makuszyński,
Marian Walentynowicz**

Pismo jest redagowane przez zespół „Kuriera Galicyjskiego”. Adres do korespondencji: Kurier Galicyjski – Polak Mały, Lwów 79013, skrytka pocztowa nr 1565, Львів 79013, абонентська скринька (a/c) № 1565, tel.: 0-038 (032) 2531520.

Свідчення про державну реєстрацію Серія KB № 18983-7773 Р видане Державною Реєстраційною Службою України 08.06.2012 р.

Świadectwo rejestracji: seria KW nr 18983-7773 R wydane przez Państwową

Rejestracyjną Służbę Ukrainy 08.06.2012 r. Założyciel i wydawca: Mirosław Rowicki, засновник і видавець М. М. Ровіцькі.

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą za pośrednictwem Fundacji Wolność i Demokracja.

Miesięcznik Polak Mały
można zaprenumerować na pocztę na Ukrainie!!!

KOD PRENUMERATY
УКРПОШТА 68416

Cena prenumeraty pocztowej

1 miesiąc 9,00 UAH

3 miesiące 27,00 UAH

6 miesięcy 54,00 UAH

12 miesięcy 108,00 UAH

ISSN 2518-7759

9 772518 775008